

Lina Wasylewa (Magdalena Mitrewa)

Uniwersytet w Sofii
Bułgaria

Projekt podręcznika dla obcokrajowców pod roboczym tytułem *To jest Polska*

W założeniu podręcznik pod tytułem roboczym *To jest Polska* jest adresowany przede wszystkim do bułgarskich polonistów (studentów na pierwszym lub drugim roku studiów i uczniów z klas maturalnych liceów z nauczaniem języków obcych), tzn. do osób średnio zaawansowanych, posiadających niezbędną do zrozumienia tekstu kompetencję językową i kulturalną. Myślę jednak, że mógłby służyć również młodym ludziom ze środowisk polonistycznych i polonijnych na całym świecie.

Ogólnie biorąc, podręcznik ten będzie skierowany do tych wszystkich, dla których język polski jest albo obcy, albo daleki lub zapomniany; do tych wszystkich, którzy pragną lepiej poznać i zrozumieć Polskę współczesną, czas obecny oraz miejsce w nim języka; do tych wszystkich, którym nie wystarcza znajomość języka wykładanego według wzorców tradycyjnych na uczelniach, w szkołach i na lektoratach językowych i według których ta wiedza nie odzwierciedla całego bogactwa języka polskiego.

Według pierwszej wersji projektu podręcznik miał składać się z 2 części: historii Polski i współczesnego języka polskiego. W trakcie pracy przygotowawczej moje zamierzenia uległy zmianie – okazało się, że mam za dużo materiału i co za tym idzie, albo wyszłoby niewygodne w użyciu tomisko, albo musiałabym materiał podzielić i wydać podręcznik w dwóch tomach. Wybrałam drugie rozwiązanie i moja praca na tym etapie uwzględnia ten podział.

W nowej wersji podręcznika część historyczna zostaje prawie bez zmian w porównaniu z pierwszą wersją, zawierając – tak samo jak poprzednio – zarys dziejów Polski:

1. Epoka Piastowska (do 1386) – koronacja Władysława Jagiełły i jego zaślubiny z Jadwigą.
2. Epoka Jagiellońska (1386–1572) – do śmierci Zygmunta II Augusta, ostatniego z Jagiellonów.
3. Epoka królów elekcyjnych (1572–1795) – od Henryka Walezego do abdykacji Stanisława Augusta Poniatowskiego.
4. Rozbiory, odzyskanie niepodległości.
5. II Rzeczpospolita (1918–1939).
6. PRL (1945–1989).
7. III Rzeczpospolita (1989–).

W pierwszym tomie podręcznika specjalnie będą uwzględnione te okresy i wydarzenia polityczno-społeczne, które do niedawna zostawały poza oficjalnym zakresem zainteresowań nauki historycznej, a oficjalna propaganda zaprzeczała ich istnieniu: Katyń, rok 1956, 1970, 1976, 1980 itd.

Nowym, odrębnym elementem pierwszego tomu podręcznika będzie jego druga część, w której będą zawarte informacje na temat polskich świąt, tradycji, obyczajów, gwar, zabytków, polskich noblistów, polskiej sztuki plastycznej, polskiego kina, polskiego teatru itd.

Według projektu drugi tom podręcznika – współczesny język polski – miał być utrzymany w konwencji lingwistyki kulturowej, ukazując tendencje rozwojowe i zmiany w języku pod wpływem omawianych wydarzeń historycznych w różnych okresach:

1. 1945–1956 – okres stalinowski.
2. 1956–1970 – okres odwilży, Polski Październik, Polski Marzec.
3. 1970–1980 – okres gierkowski (okres „propagandy sukcesu”).
4. 1980–1981 – okres „Solidarności” i stanu wojennego; głęboki kryzys nowomowy.
5. 1981–1989 – okres powolnego upadku nowomowy.
6. 1989–2000 – okres powrotu do państwa demokratycznego i wolnego rynku: najnowsze słownictwo polskie (wpływy obce na język polski, kontynuacje nowomowy, język mediów, język reklamy i inne).

W trakcie pracy przygotowawczej zaszła podstawowa zmiana w wizji opracowania tematu. Postanowiłam mianowicie zrezygnować z chronologicznej ciągłości rozwoju języka, przedstawiając na tle obecnej sytuacji społecznej stan współczesnego języka polskiego, przede wszystkim – języka żywego (nieoficjalnego, mówionego, potocznego, środowiskowego, gwarowego), tzn. zapożyczenia z języków obcych (z uwzględnieniem języka komputerowców), gwary studencką i uczniowską (z uwzględnieniem humoru młodzieżowego i młodzieżowej subkultury – np. graffiti), język propagandy politycznej (nowomowę i neonowomowę), język mediów, język reklam, etykiety językowej itd.

Te tematy mają odzwierciedlać współczesne przemiany sytuacji językowej i kultury języka oraz wiedzy o języku polskim, a także przeobrażenia komunikacyjno-językowe w różnych sferach działalności społecznej (życia codziennego, polityki, sztuki, nauki, administracji i religii).

Nowym, odrębnym elementem w drugim tomie podręcznika będą również rozdziały, przedstawiające najnowsze dzieje języka polskiego na tle losów Polaków i Polski, tzw. język polski poza granicami kraju: podstawowe informacje na temat badań nad polszczyzną poza granicami Polski, opis czynników determinujących rozwój języka polonocentrycznych wspólnot komunikatywnych oraz ich zróżnicowania (językowego, geograficznego i demograficznego), a także ewolucję w systemach gramatycznych i leksykalnych.

Pragnę podkreślić, że w trakcie badań naukowych nad tymi tematami korzystałam z mądrych i kompetentnych wskazówek Tadeusza Sławka (UŚ), Ewy Sławek (UŚ), Mirosława Jelonkiewicza (UW) i przede wszystkim – z bezcennej pomocy Stanisława Dubisza (UW).